

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

16 januari 2019

ACTIVITEITENVERSLAG 2017

**VAN HET VAST COMITÉ VAN TOEZICHT
OP DE INLICHTINGEN- EN DE
VEILIGHEIDSDIENSTEN¹**

VERSLAG

NAMENS DE BIJZONDERE COMMISSIE BELAST MET
DE PARLEMENTAIRE BEGELEIDING VAN HET VAST
COMITÉ VAN TOEZICHT OP DE POLITIEDIENSTEN
EN VAN HET VAST COMITÉ VAN TOEZICHT OP DE
INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN²
UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **Peter BUYSROGGE**

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting van het Vast Comité I.....	3
II. Bespreking.....	11
A. Vragen van de leden.....	11
B. Antwoorden van het Comité I.....	14
III. Beslissing van de commissie	17

¹ Het jaarverslag 2017 is beschikbaar op de website van het Comité I, zie <http://comiteri.be>.

² Hierna "het Comité I" genoemd.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

16 janvier 2019

RAPPORT D'ACTIVITÉS 2017

**DU COMITÉ PERMANENT DE CONTRÔLE
DES SERVICES DE RENSEIGNEMENT
ET DE SÉCURITÉ¹**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION SPÉCIALE
CHARGÉE DE L'ACCOMPAGNEMENT
PARLEMENTAIRE DU COMITÉ PERMANENT DE
CONTRÔLE DES SERVICES DE POLICE ET DU
COMITÉ PERMANENT DE CONTRÔLE DES SERVICES
DE RENSEIGNEMENT ET DE SÉCURITÉ²
PAR
M. **Peter BUYSROGGE**

SOMMAIRE

Pages

I. Exposé introductif du Comité permanent R	3
II. Discussion	11
A. Questions des membres	11
B. Réponses du Comité R	14
III. Décision de la commission.....	17

¹ Le rapport annuel 2017 est consultable sur le site Internet du Comité R = <http://comiteri.be>.

² Ci-après: Comité R.

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**
Voorzitter/Président: Siegfried Bracke

A. — Vaste leden / Titulaires:

N-VA	Peter Buysrogge, Peter De Roover, Koenraad Degroote
PS	André Frédéric, Laurette Onkelinx
MR	David Clarinval, Philippe Pivin
CD&V	Franky Demon, Servais Verherstraeten
Open Vld	Patrick Dewael
sp.a	Hans Bonte
Ecolo-Groen	Stefaan Van Hecke
cdH	Georges Dallemagne

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GOI	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:		Abréviations dans la numérotation des publications:	
DOC 54 0000/000:	Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 54 0000/000:	Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag	CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV:	Beknopt Verslag	CRABV:	Compte Rendu Analytique
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)	CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN:	Plenum	PLEN:	Séance plénière
COM:	Commissievergadering	COM:	Réunion de commission
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers	Publications officielles éditées par la Chambre des représentants
Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel.: 02/ 549 81 60 Fax: 02/549 82 74 www.dekamer.be e-mail: publicaties@dekamer.be	Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél.: 02/ 549 81 60 Fax: 02/549 82 74 www.lachambre.be courriel: publications@lachambre.be
De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier	Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft het jaarverslag 2017 van het Comité I (www.comiteri.be) besproken tijdens haar vergadering van 13 november 2018, in aanwezigheid van het Vast Comité I³. Dat gebeurde overeenkomstig artikel 66bis, van de organieke wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse⁴, zoals gewijzigd bij de wet van 6 januari 2014 tot wijziging van diverse wetten tot hervorming der instellingen (*Belgisch Staatsblad* van 31 januari 2014); die wet werd ingevolge de Zesde staatshervorming aangenomen.

I. — INLEIDENDE UITEENZETTING VAN HET VAST COMITÉ I

De heer Serge Lipszyc, voorzitter van het Vast Comité I, schetst een overzicht van de belangrijkste vaststellingen en aanbevelingen die in de loop van het werkjaar werden verzameld. Deze voorstelling van het activiteitenverslag grijpt hij aan om naar de toekomst te kijken, samen met de begeleidingscommissie. Deze denkoefening is gestoeld op de basistaken van het Comité I. De voorzitter overloopt achtereenvolgens de hoofdstukken van het verslag.

De spreker maakt eerst de vaststelling dat het takenpakket van het Comité I almaar meer wordt uitgebreid. De “historische” taken worden verruimd (*cf.* de controle op de bijzondere inlichtingenmethoden), sommige taken werden voor het eerst uitgevoerd (*cf.* de opdrachten voor parlementaire onderzoekscommissies), en er zijn nieuwe – belangrijke – taken bijgekomen (*cf.* de inspectie van de gemeenschappelijke databanken, het toezicht op de BelPIU (*Belgian Passenger Information Unit*), alsook, onlangs, de nieuwe taak van Gegevensbeschermingsautoriteit enzovoort).

De wetgever heeft het Comité I gelast toezicht te houden op de implementering van de 23 gegevensverzamelingsmethoden. Een voorontwerp van wet, dat binnenkort in de Kamer zal worden ingediend, voorziet in de invoering van twee nieuwe methoden. De financiële en de personele middelen zullen in de commissie voor de Comptabiliteit worden besproken bij de bepaling van de dotatie van het Comité I voor 2019.

³ Het Vast Comité I:

— de heer Serge Lipszyc, voorzitter;
— de heer Pieter-Alexander De Brock, raadsheer;
— de heer Laurent Van Doren, raadsheer;
De heer Van Doren was verontschuldigd. Hij werd vervangen door de heer Wauter Van Laethem, hoofdjurist bij het Comité I.
— de heer Wouter De Ridder, griffier.

⁴ Hierna “de organieke wet van 18 juli 1991” genoemd.

MESDAMES, MESSIEURS,

Conformément à l’article 66bis, de la loi du 18 juillet 1991 organique du contrôle des services de police et de renseignement et de l’Organe de coordination pour l’analyse de la menace³, telle que modifiée par la loi du 6 janvier 2014 modifiant diverses lois suite à la réforme de l’État (MB 31.01 2014), votre commission a examiné le Rapport d’activités 2017 du Comité R (www.comiteri.be) au cours de sa réunion 13 novembre 2018, en présence du Comité permanent R⁴.

I. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DU COMITÉ PERMANENT R

M. Serge Lipszyc, président du Comité R, donne un aperçu des principales constatations et recommandations collationnées au cours d’une année de travail. Il souhaite saisir l’occasion de la présentation du rapport annuel pour regarder – avec la commission d’accompagnement – vers l’avenir. Dans le cadre de cet exercice, il s’appuie sur les missions de base du Comité R et sur les chapitres successifs du rapport.

Une première constatation s’impose d’emblée: les missions confiées au Comité R ne cessent de s’étendre. Ainsi, les missions “historiques” sont élargies (*cf.* le contrôle des méthodes particulières de renseignement), certaines se sont concrétisées pour la première fois (*cf.* les missions pour les commissions d’enquête parlementaires), et de nouvelles tâches – importantes – sont venues s’y ajouter (*cf.* l’inspection des banques de données communes, le contrôle de BelPIU (*Passenger Information Unit*) et, récemment, la nouvelle mission d’Autorité de protection des données).

Le législateur a confié au Comité R le contrôle de la mise en œuvre de 23 méthodes de recueil de données. Un avant-projet de loi, qui sera déposé sous peu à la Chambre, prévoit l’introduction de deux nouvelles méthodes. La question des moyens financiers et des moyens en personnel sera abordée au sein de la commission de la Comptabilité lorsqu’il s’agira de déterminer le montant de la dotation du Comité R pour 2019.

³ Ci-après: “la loi organique du 18 juillet 1991”.

⁴ Le Comité permanent R:

— M. Serge Lipszyc, président
— M. Pieter-Alexander De Brock, conseiller,
— M. Laurent Van Doren, conseiller.
M. Van Doren était excusé. Il était remplacé par M. Wauter Van Laethem, juriste principal au Comité R.
— M. Wouter De Ridder, greffier

Het Comité I wil even kwaliteitsvol werk blijven leveren als ten tijde van het voorzitterschap van de heer Guy Rapaille en zijn team. Het Comité wil doorgaan op de ingeslagen weg en de hem opgedragen nieuwe taken tot een goed einde brengen. De kwaliteit van zijn “producten” mag er niet onder lijden.

De heer Lipszyc merkt op dat het Comité I geen louter passieve houding aanneemt. In dat verband bezorgt hij de commissieleden een prospectieve nota voor de periode 2018-2020. Dankzij deze nota, die op 12 oktober 2018 werd voorgesteld aan alle medewerkers van het Comité I, zullen denkoefeningen op de sporen kunnen worden gezet en zullen de interne werkzaamheden kunnen worden verbeterd. Het Comité I wil dat het team en zijn leidinggevendenden het werk voortzetten, met het oog op een nog performantere openbardienstverlening. Deze prospectieve nota is een instrument ter verbetering van de doeltreffendheid van een instelling die moet rapporteren aan de bijzondere Kamercommissie belast met de parlementaire begeleiding.

Die nota is echter niet het enige instrument. Dankzij de bedenkingen en de opmerkingen die de leden van de voormelde begeleidingscommissie tijdens hun ontmoetingen met het Comité I formuleren, kan dat Comité, indien nodig, opnieuw de juiste weg worden gewezen.

In het licht van de uitdagingen die de hem opgedragen taken inhouden, zal het Comité I erop toezien dat de begeleidingscommissie wordt ingelicht over zijn werkmethoden en zijn prioriteiten.

Het Comité I moet er alles aan doen om zijn werking met voldoende middelen te optimaliseren, teneinde zowel zijn eigen ambities als die van de vertegenwoordigers van de Natie waar te maken. De beide instanties streven hetzelfde doel na, met name de rechten van alle burgers, alsook de goede werking van de diensten te waarborgen.

Waar nuttig en nodig worden bepaalde klemtonen gelegd in het jaarverslag 2017.

Le Comité R veut continuer à garantir la même qualité de travail que celle fournie par le Comité sous la présidence de Guy Rapaille et de son équipe. Il a l'ambition de poursuivre dans cette voie et de mener à bien les nouvelles missions qui lui sont confiées. La qualité de ses “produits” ne peut s'en trouver impactée.

M. Lipszyc tient à signaler que le Comité R ne se cantonne pas dans la passivité. Il transmet à cet égard à la commission une note de prospective pour la période 2018-2020. Cette note a été présentée le 12 octobre 2018 à l'ensemble des collaborateurs du Comité R. Elle va permettre de lancer un chantier de réflexions et d'amélioration du travail en interne. Le Comité R souhaite voir l'équipe et ses responsables poursuivre le travail en vue d'offrir un service public encore plus performant. Cette note de prospective est un outil visant à l'efficacité d'une institution faisant rapport à la Commission d'accompagnement de la Chambre.

Mais ce n'est pas le seul outil. En effet, les rencontres avec la commission d'accompagnement permettent, grâce aux réflexions et aux remarques de ses membres, de “réorienter” le Comité R, si nécessaire, sur le chemin à parcourir.

Face aux défis que constituent toutes les missions qui sont de la responsabilité du Comité R, ce dernier veillera à présenter ses méthodes de travail et ses priorités à la commission.

Le Comité R soit s'efforcer d'optimiser son fonctionnement avec des moyens suffisants pour être à la hauteur de ses ambitions à savoir tant ses propres ambitions que celles des représentants de la Nation. Les deux instances poursuivent le même objectif qui est de garantir les droits de tous les citoyens et le bon fonctionnement des services.

Dans le rapport annuel 2017, l'accent est mis sur certains points si cela s'avère utile et nécessaire.

HOOFDSTUK I

De begeleidingscommissie vroeg – en kreeg – in december 2017 een totaaloverzicht van alle nog niet-uitgevoerde aanbevelingen van de afgelopen 10 jaar. Het gaat om zowat 100 aanbevelingen. Een bespreking ervan voor deze commissie vond plaats in februari 2018.

HOOFDSTUK 2

In 2017 konden vijf toezichtonderzoeken worden afgesloten en vervolgens voorgesteld en besproken in de schoot van de commissie. Nog in 2017 werden drie nieuwe enquêtes opgestart, waarvan één – en dat is eerder uitzonderlijk – op verzoek van de minister van Defensie; het betreft het onderzoek naar het functioneren van de Directie *Counter Intelligence* van de militaire inlichtingendienst.

Het betreft, ter herinnering, de klacht van een officier van de ADIV aangaande operaties die zouden zijn gevoerd en aangaande de inzet van militairen in het buitenland. In het kader van de internationale samenwerking vallen vooral de aan de militaire hiërarchie doorgegeven informatie en de vereiste transparantie ten aanzien van de regering hierbij op. Het gaat hier met andere woorden om het tijdstip waarop de hiërarchie moet worden geïnformeerd. Het Comité I heeft concrete aanbevelingen geformuleerd en de uitvoering ervan zal worden geëvalueerd.

Een tweede onderzoek omvatte twee onderdelen. Enerzijds was sprake van mogelijk druk die werd uitgeoefend op een klaagster (die noch advocate, noch arts, noch journaliste was) om haar beroepsgeheim te schenden. Anderzijds betrof het onderzoek de vraag of het al dan niet noodzakelijk was een bijzondere inlichtingenmethode aan te wenden.

Een derde onderzoek betrof het eventuele misbruik van een legitimatiekaart door een personeelslid van een dienst en een vierde ging over een negatieve beslissing die in het kader van een veiligheidsmachtiging was genomen.

Het laatste onderzoek betrof de vóór de aanslagen bestaande positie van het OCAD met betrekking tot informatie en werd met de goedkeuring van de voorzitter van de begeleidingscommissie zonder eindrapport afgerond.

Tegen eind december 2018 zullen vijf onderzoeken zijn afgerond. Het betreft het onderzoek aangaande de *foreign terrorist fighters* (op nationaal en internationaal niveau), het onderzoek “*screening*”, het onderzoek

CHAPITRE 1ER

En décembre 2017, la Commission de suivi a demandé – et obtenu – un aperçu complet de toutes les recommandations non encore exécutées des 10 dernières années. Il s’agit d’une centaine de recommandations qui ont été discutées au sein de cette commission en février 2018.

CHAPITRE 2

En 2017, cinq enquêtes de contrôle ont pu être finalisées et ensuite présentées et examinées au sein de la commission. Toujours en 2017, trois nouvelles enquêtes ont été ouvertes, dont une à la demande du ministre de la Défense, ce qui est plutôt exceptionnel; il s’agit de l’enquête sur le fonctionnement de la Direction *Counter Intelligence* du service de renseignement militaire.

Pour rappel, il s’agit de la plainte d’un officier du SGRS portant sur des opérations qui auraient été menées et sur le déploiement de militaires à l’étranger. Dans le cadre de la coopération internationale, ce sont surtout les informations communiquées aux échelons militaires et la transparence requise à l’égard du gouvernement qui ressortent. En d’autres termes, le choix du moment d’informer la hiérarchie. Le Comité R a formulé des recommandations concrètes dont la mise en œuvre sera évaluée.

Une deuxième enquête portait sur deux volets. D’une part, se posait la question d’éventuelles pressions exercées sur une plaignante (qui n’est ni avocate, ni médecin ni journaliste) pour l’inciter à violer son secret professionnel. D’autre part, l’enquête soulevait la question de la nécessité ou non de mettre en œuvre une méthode particulière de renseignement.

Une troisième enquête a été menée sur l’éventuel usage abusif d’une carte de légitimation par un agent d’un service, tandis que la quatrième enquête a porté sur une décision négative prise dans le cadre d’une habilitation de sécurité.

La dernière enquête, relative à la position d’information de l’OCAM avant les attentats, a été clôturée sans rapport final, et ce, avec l’approbation du président de la commission d’accompagnement.

Cinq enquêtes seront clôturées pour fin décembre 2018. Il s’agit de l’enquête sur les *foreign terrorist fighters* (au niveau national et international), l’enquête *screening*, l’enquête Khan, l’enquête Puigdemont, ainsi

“Khan”, het onderzoek “Puigdemont”, alsook het samen met het Comité P gevoerde onderzoek betreffende de ondersteunende buitendiensten van het OCAD.

Momenteel heeft het Comité I het voornemen meerdere onderzoeken op te starten, namelijk:

- een toezichtonderzoek over de mogelijke inmenging van buitenlandse inlichtingendiensten, cyberaanvallen, *fake news* enzovoort in het licht van de parlementsverkiezingen die in mei 2019 in België plaatsvinden.

- een toezichtonderzoek betreffende de invloed van de Brexit op de inlichtingendiensten.

- een toezichtonderzoek aangaande de inschatting van het extremisme door beide diensten, in het bijzonder in het licht van de zaak “Schild en Vrienden”.

- toezichtonderzoek naar de wijze waarop de twee inlichtingendiensten de hen nieuw toegekende inlichtingmethoden toepassen;

- opvolgingsonderzoek naar de werking van de afdeling “*Counter Intelligence*” van de ADIV.

HOOFDSTUK 3

Wat de bijzondere en sommige gewone inlichtingmethoden betreft, verwijst de heer Lipszyc naar de belangrijke wetswijziging die in 2017 in werking trad met betrekking tot de inzet van BIM's. Men merkt op dat het aantal BIM's ingezet door de VSSE opnieuw sterk stijgt en dat, het reeds lage aantal door de ADIV ingezette BIM's nog steeds daalt ondanks de aanhoudende terreurdreiging.

De heer Wauter Van Laethem, jurist bij het Comité I, geeft toelichting bij de toepassing van de specifieke en uitzonderlijke methoden door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, alsook bij het door het Vast Comité I uitgeoefende toezicht erop (1 januari 2017 – 31 december 2017).

Hij stipt meteen aan dat het Comité I voortaan niet alleen over de bijzondere methoden verslag moet uitbrengen, maar ook over bepaalde gewone methoden.

De wet van 30 maart 2017 tot wijziging van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst en van artikel 259bis van het Strafwetboek (*Belgisch Staatsblad* van 28 april 2017)

que l'enquête menée avec le Comité permanent P concernant les services d'appui extérieurs de l'OCAM.

A l'heure actuelle, le Comité a l'intention d'ouvrir plusieurs enquêtes:

- Enquête de contrôle sur la possible ingérence de services de renseignement étrangers, aux cyberattaques, “fake news”... en perspective des élections législatives de mai 2019 en Belgique;

- Enquête de contrôle sur l'influence du Brexit sur les services de renseignement;

- Enquête de contrôle sur l'appréhension de l'extrémisme par les deux services notamment au regard de l'affaire *Schild en Vrienden*;

- Enquête de contrôle sur la manière dont les deux services de renseignement appliquent les méthodes de renseignement qui leur ont été accordées récemment;

- Enquête de suivi sur le fonctionnement de la section “*Counter Intelligence*” du SGRS.

CHAPITRE 3

En ce qui concerne les méthodes particulières et certaines méthodes ordinaires de renseignement, M. Lipszyc renvoie à l'importante modification législative qui est entrée en vigueur en 2017 concernant la mise en œuvre de MRD. On remarque que le nombre de MRD mises en œuvre par la VSSE augmente de nouveau fortement et que le nombre déjà peu élevé de MRD mises en œuvre par le SGRS diminue encore malgré la menace terroriste persistante.

M. Wauter Van Laethem, juriste au Comité R, explique le contenu du rapport sur l'application des méthodes spécifiques et exceptionnelles par les services de renseignement et de sécurité et le contrôle effectué sur celles-ci par le Comité permanent R (1er janvier 2017-31 décembre 2017).

Il précise d'emblée que le Comité R doit dorénavant faire rapport non seulement sur les méthodes particulières mais également sur certaines méthodes ordinaires.

En effet, la loi du 30 mars 2017 modifiant la loi du 30 novembre 1998 organique des services de renseignement et de sécurité et l'article 259bis du Code pénal (MB 28 avril 2017) a modifié en profondeur la

heeft immers de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst grondig gewijzigd, inclusief op het vlak van de inlichtingenmethoden (BIM's). De VSSE en de ADIV hebben meer bevoegdheden gekregen en dat heeft een weerslag gehad op de bijzondere inlichtingenmethoden.

Wat de gewone methoden betreft, wordt op basis van de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (*Belgisch Staatsblad*, 19 februari 2016) de identificatie van een communicatiemiddel (gsm of IP-adres) of van de gebruiker van telecommunicatiemiddelen (houder van een vooraf betaalde kaart) als een gewone methode beschouwd; voorheen was dat een bijzondere methode.

Gezien de talrijke en recente wetswijzigingen, is het heel moeilijk om de cijfers te vergelijken met de jaren vóór 2017.

Het verslag bevestigt de trend dat de ADIV de BIM's weinig aanwendt (101 gevallen in 2017, minder in 2016). Het gebruik van de specifieke en uitzonderlijke inlichtingenmethoden door de VSSE stijgt daarentegen (1 822 gevallen in 2017; dat zijn er 80 meer dan in 2016). Het betreft voornamelijk methoden die in het kader van de strijd tegen het extremisme en het terrorisme beogen een gsm-gebruiker te lokaliseren.

Er wordt in 2016 een uiterst grote toename vastgesteld van de inzet van gewone methoden door de VSSE met het oog op de identificatie van telecommunicatie (600 gevallen in 2015, 2 000 in 2016, 4 000 in 2017). Die toename is het gevolg van het feit dat die bijzondere methode een gewone methode is geworden; dat gebeurde trouwens op basis van een aanbeveling van het Vast Comité I, omdat die methode de privacy minder schendt.

Het Comité I heeft zich zorgen gemaakt over die stijging en heeft de VSSE gevraagd of die methoden op verzoek van buitenlandse inlichtingendiensten werden toegepast. Het Comité zal die kwestie ook nader onderzoeken in het kader van een toezichtonderzoek over gewone inlichtingenmethoden dat volgend jaar zal worden uitgevoerd. Het Comité I beveelt ook aan om verslag uit te brengen bij het parlement wanneer nieuwe methoden worden ontwikkeld (bijvoorbeeld de toegang tot camerabeelden van de politie en tot gegevens van het PNR (*Passenger Name Record*)). Die methoden hebben immers gevolgen voor de werking van de diensten en voor de persoonlijke levenssfeer van de burgers.

loi du 30 novembre 1998 organique des services de renseignement et de sécurité, y compris en ce qui concerne les méthodes de recueil de données (MRD). La VSSE et le SGRS se sont vu octroyer davantage de compétences ce qui a eu un impact sur les méthodes particulières de renseignement.

En ce qui concerne les méthodes ordinaires, la loi du 5 février 2016 modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice (MB 19 février 2016) considère comme une méthode ordinaire l'identification d'un moyen de communication (GSM ou adresse IP) ou de l'utilisateur de télécommunications (détenteur d'une carte prépayée); auparavant, il s'agissait d'une méthode spécifique.

Compte tenu des nombreuses et récentes modifications législatives, il est très difficile de comparer les données chiffrées des années antérieures à 2017.

Le rapport confirme la tendance selon laquelle le SGRS recourt peu aux méthodes MRD (101 en 2017, moins qu'en 2016). En revanche, le nombre de méthodes spécifiques et exceptionnelles utilisées par la VSSE est en augmentation (1822 en 2017; +80 par rapport à 2016). Il s'agit principalement de méthodes visant à localiser l'utilisateur d'un GSM dans le cadre de la lutte contre l'extrémisme et le terrorisme.

On constate une énorme augmentation des méthodes ordinaires de la VSSE en 2016 (600 en 2015, 2000 en 2016 et 4000 en 2017) en vue de l'identification des télécommunications. Cette augmentation est due au fait que cette méthode particulière est devenue une méthode ordinaire, sur base d'ailleurs d'une recommandation du Comité permanent R, en raison du fait que cette méthode porte moins atteinte à la vie privée.

Le Comité R s'est inquiété de cette augmentation et a demandé à la VSSE si les méthodes avaient été demandées par des services de renseignement étrangers. Le Comité examinera également cette question de manière plus approfondie dans le cadre d'une enquête de contrôle qui sera menée l'année prochaine sur le thème des méthodes de renseignement ordinaires. Le Comité R recommande également de prévoir un rapport au parlement lorsque des nouvelles méthodes sont créées (par exemple l'accès aux images des caméras de la police et l'accès aux données du PNR (*Passenger Name Record*)) étant donné que ces méthodes ont un impact sur le fonctionnement des services et sur la vie privée des citoyens.

In 2017 heeft het Comité I slechts vijftien beslissingen moeten nemen over BIM's die illegaal waren geworden ingevolge de onachtzaamheid van een dienst die was vergeten de toelating te vragen om voor enkele dagen, tussen twee legale methoden in, een BIM te mogen toepassen.

Tegelijk heeft de Dienst Enquêtes van het Comité I in 2017 een 2000-tal BIM-aanvragen onderzocht, wat zich vertaalde in een enorme werklast.

HOOFDSTUK 4

Het hoofdstuk “Het toezicht op de interceptie van communicatie uitgezonden in het buitenland” werd vanwege de uitbreiding van de bevoegdheden van de ADIV omgedoopt tot “De controle op buitenlandse intercepties, beeldopnamen en IT-intrusies”. De intercepties kunnen voortaan betrekking hebben op communicaties die werden “uitgezonden” of (en dat is nieuw) “ontvangen” in het buitenland. Dat is sinds 2017 mogelijk voor vrijwel alle opdrachten van de ADIV. Bovendien werd voorzien in twee nieuwe methoden, namelijk de intrusie in een informaticasysteem en de opname van bewegende beelden. Het Comité I hecht bijzondere aandacht aan die specifieke controle.

HOOFDSTUK 5

Al sinds 1996 kan een parlementaire onderzoekscommissie in het raam van haar onderzoeken een beroep doen op het Comité I. Zo hebben de onderzoekscommissie over de terroristische aanslagen van 22 maart 2016 en de onderzoekscommissie “Minnelijke schikking” recent het Comité I belast met onderzoekdaden.

Op verzoek van de onderzoekscommissie “Terroristische aanslagen” moest het Comité I zich in 2017 buigen over drie complementaire thema's, namelijk de informatiepositie van de inlichtingendiensten over één van de protagonisten van de aanslagen (Oussama Attar), de financiering van de Grote Moskee in Brussel en ten slotte, de stand van zaken in het kader van het “Actieplan radicalisering in gevangenen”.

Daarnaast heeft het Comité I zich gewijd aan de opdracht waarmee het door de onderzoekscommissie “Minnelijke schikking” werd belast en heeft het die commissie belangrijke informatie kunnen meedelen.

De heer Lipszyc wijst erop dat de twee voorzitters van de onderzoekscommissies – de heren Patrick Dewael en Dirk Van der Maelen – beiden van oordeel waren dat het Comité I een nuttige en noodzakelijke bijdrage had

En 2017, le Comité R n'a dû prendre que 15 décisions relatives à des MRD devenues illégales en raison de la négligence d'un service qui avait oublié de demander une autorisation de MRD pour quelques jours, entre deux méthodes légales.

Parallèlement, le Service d'Enquêtes du Comité R a examiné en 2017 quelque 2000 demandes de MRD ce qui représente une charge de travail énorme.

CHAPITRE 4

Le chapitre intitulé “Contrôle des interceptions de communications émises à l'étranger” a été, avec l'élargissement des compétences du SGRS, étendu au “Contrôle des interceptions à l'étranger, des prises d'images et des intrusions dans des systèmes informatiques”. Les interceptions peuvent dorénavant concerner les communications “émises” ou (et c'est nouveau) “reçues” à l'étranger. Cela est possible depuis 2017 pour presque toutes les missions du SGRS. En outre, deux nouvelles méthodes ont été prévues, à savoir l'intrusion dans un système informatique et la prise d'images animées. Le Comité R prête une attention particulière à ce contrôle spécifique.

CHAPITRE 5

Depuis 1996 déjà, une commission d'enquête parlementaire peut faire appel au Comité R dans le cadre de ses enquêtes. Ainsi, récemment, la commission d'enquête sur les attentats terroristes du 22 mars 2016 et la commission d'enquête “transaction pénale” ont confié des devoirs d'enquête au Comité R.

A la demande de la commission d'enquête sur les attentats, le Comité a dû se pencher, en 2017, sur trois thématiques complémentaires, à savoir la position d'information des services de renseignement sur un des protagonistes des attentats (Oussama Attar), le financement de la Grande Mosquée et les réalisations dans le cadre du Plan d'action “Radicalisation dans les prisons”.

Par ailleurs, le Comité R s'est investi dans la mission confiée par la commission d'enquête “transaction pénale” et a pu lui communiquer des informations précieuses.

M. Lipszyc indique que les deux présidents des commissions d'enquête – Messieurs Patrick Dewael et Dirk Van der Maelen – ont tous deux estimé que le Comité R avait fourni une contribution utile et nécessaire. Dans

geleverd. Het Comité I blijft in dat kader ter beschikking van de opvolgingscommissie van de onderzoekscommissie “Terroristische aanslagen”.

HOOFDSTUK 6

Dit hoofdstuk betreft de stand van zaken van een opdracht waarmee het Comité recent werd belast, namelijk het controleren, in samenwerking met het Controleorgaan op de politionele informatie (COC), van de gemeenschappelijke gegevensbanken, en het verlenen van een advies, voorafgaand aan de oprichting van dergelijke gegevensbanken, op basis van een zogenaamde “voorafgaandelijke aangifte” die wordt ingediend door de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie.

Thans gaat het om de FTF-gegevensbanken (“*foreign terrorist fighters*”) – inmiddels “*terrorist fighters*” – en de gegevensbanken over de haatpredikers, die beide worden beheerd door het OCAD.

Het Comité I heeft tot zijn groot genoegen kunnen vaststellen dat het OCAD zijn rol van operationeel verantwoordelijke van de gegevensbanken uiterst nauwgezet vervult. Dit neemt evenwel niet weg dat aanpassingen vereist zijn met betrekking tot de zogenaamde personen “in vooronderzoek”, de maximale duur dat die personen in de gegevensbank mogen opgenomen zijn en ten slotte de bewaring van de gegevens en de controle van de *loggings* bij de beheerder van de gegevensbank.

Het Comité en het COC hebben moeten vaststellen dat er geen reglementaire basis bestaat voor de uitbreiding van de gegevensbanken.

Voorts dringt het Comité I er bij de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken op aan dat ze voor de gegevensbank een consulent inzake veiligheid en bescherming van de persoonlijke levenssfeer aanstellen.

HOOFDSTUK 7

Hoofdstuk VII is een nieuw hoofdstuk in de structuur van de activiteitenverslagen. Het Comité I achtte het interessant om de juridische adviezen – vier in totaal – waarvoor men in 2017 een beroep deed op het Comité, samen te vatten. Deze adviezen zullen integraal beschikbaar zijn op de website van het Comité (www.comiteri.be). In dat opzicht wordt voor 2018 al een toename van de verzoeken om advies vastgesteld. Het Comité heeft er al bijna tien geformuleerd in zijn nieuwe hoedanigheid van Gegevensbeschermingsautoriteit.

ce cadre, le Comité R se tient à la disposition de la commission de suivi de la commission d’enquête “attentats”.

CHAPITRE 6

Ce chapitre fait le point sur la mission récemment confiée au Comité R, qui consiste, conjointement avec l’Organe de contrôle de l’information policière (COC), à contrôler les banques de données communes et, préalablement à la création de telles banques de données, à rendre un avis sur base de ce que l’on appelle une “déclaration préalable” introduite par les ministres de l’Intérieur et de la Justice.

Pour l’heure, il s’agit des banques de données FTF “*foreign terrorist fighters*” – devenue entre-temps “*terrorist fighters*” – et de la banque de données sur les prédicateurs de haine, toutes deux gérées par l’OCAM.

Le Comité R a pu constater, à sa grande satisfaction, que l’OCAM remplissait très consciencieusement son rôle de responsable opérationnel des banques de données. Il n’en reste pas moins que des adaptations s’imposent en ce qui concerne les personnes dites “en pré-enquête”, la durée maximale pendant laquelle ces personnes peuvent figurer dans la banque de données et enfin en ce qui concerne la conservation des données et le contrôle des *loggings* auprès du gestionnaire des banques de données.

Le Comité et le COC ont dû constater l’absence de base réglementaire pour l’élargissement des banques de données.

Le Comité R insiste par ailleurs auprès des ministres de la Justice et de l’Intérieur afin qu’ils désignent un conseiller en sécurité et en protection de la vie privée pour la banque de données.

CHAPITRE 7

Le Chapitre 7 est un nouveau chapitre dans la structure des rapports d’activités. Le Comité R a estimé intéressant de résumer les avis juridiques – quatre en total – pour lesquels le Comité avait été sollicité en 2017. Ces avis seront disponibles intégralement sur le site web du Comité (www.comiteri.be). A cet égard, on constate déjà une augmentation des demandes d’avis pour 2018. Le Comité en a déjà formulé près d’une dizaine en sa qualité de nouvelle Autorité de protection des données.

HOOFDSTUKKEN 8 EN 9

Hoofdstuk 8 omvat de onderzoeksdaden van de Dienst Enquêtes van het Comité I in het kader van gerechtelijke onderzoeken en hoofdstuk 9 bevat een lijst van de activiteiten inzake expertise en van de externe contacten van het Comité I tijdens het referentiejaar.

Het Comité I heeft geen inspanningen ongedaan gelaten om zijn kennis te delen maar ook om de eigen kennis te verrijken, om zijn activiteiten te bevorderen en, algemener, om het Belgische model van controle op de inlichtingendiensten tot zijn recht te laten komen en, tot slot, om de internationale samenwerking te ontwikkelen.

In dat verband denkt het Comité I met het Secretariaat-Generaal van de Benelux na over de haalbaarheid van een samenwerkingsovereenkomst of van een samenwerkingsakkoord tussen de drie nationale controleorganen. De Begeleidingscommissie zal op de hoogte worden gehouden van de stand van zaken van dit project.

HOOFDSTUKKEN 10 TOT 12

Hoofdstuk 10 dat technischer is en meer cijfers bevat, betreft het Beroepsorgaan inzake veiligheidsmachtigingen, -attesten en -adviezen. Het vestigt de aandacht op de toenemende werklust en op de grotere complexiteit van de procedures. Daarenboven heeft de wetgever in de wet van 13 september 2018 houdende wijziging van de wet tot oprichting van het Beroepsorgaan geen rekening gehouden met de opmerkingen van het Comité I zodat het aantal *screenings*, in het bijzonder om de veiligheid van kritieke infrastructuren te verhogen, zal toenemen.

Hoofdstuk 11 dat eveneens technisch is en veel cijfers bevat, beschrijft uitvoerig de werking van het Comité I wat de contacten met de Begeleidingscommissie en met het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten betreft in het kader van de gemeenschappelijke vergaderingen en onderzoeken, het personeelsbeleid en de financiële balans van het Comité. Wat zijn werking betreft, kondigt het Comité I tevreden aan dat een protocol zal worden gesloten met de Veiligheid van de Staat om rechtstreeks toegang te krijgen tot haar databank en om in het Comité een terminal te installeren.

Hoofdstuk 12 tot slot, omvat de aanbevelingen en vormt als het ware het gemeenschappelijke stappenplan (gecontroleerde diensten, Comité en begeleidingscommissie).

CHAPITRES 8 ET 9

Le chapitre 8 reprend les devoirs d'enquête effectués par le Service d'Enquêtes du Comité R dans le cadre d'informations judiciaires et le chapitre 9 liste les activités d'expertise et les contacts externes du Comité R au cours de l'année de référence.

Le Comité R s'était dépensé sans compter pour dispenser son savoir mais aussi pour enrichir ses connaissances, pour promouvoir ses activités et, plus généralement, pour mettre en valeur le modèle belge de contrôle des services de renseignement et, enfin, pour développer la coopération internationale.

Dans ce cadre, le Comité R réfléchit avec le secrétariat général du Benelux à la faisabilité d'une convention ou d'un accord de collaboration entre les trois organes de contrôle nationaux. La Commission de suivi sera tenue informée de l'état d'avancement de ce projet.

CHAPITRES 10 À 12

Le Chapitre 10, plus technique et chiffré, concerne l'Organe de recours en matière d'habilitations, d'attestations et d'avis de sécurité. Il met en lumière la charge croissante de travail et la complexité des procédures. En outre, le législateur n'a pas tenu compte des remarques du Comité R dans la loi du 13 septembre 2018 visant à modifier la Loi sur l'Organe de recours, de sorte que le nombre de *screenings*, en particulier en vue de renforcer la sécurité des infrastructures critiques, va augmenter.

Le Chapitre 11, lui aussi technique et chiffré, détaille le fonctionnement du Comité R en termes de contacts avec la Commission de suivi et avec le Comité permanent P dans le cadre des réunions et enquêtes communes, la politique du personnel et le bilan financier du Comité. En ce qui concerne son fonctionnement, le Comité R est heureux d'annoncer qu'un protocole va être conclu avec la Sûreté de l'État pour permettre l'accès direct à sa base de données et l'installation d'un terminal au sein du Comité.

Enfin, le Chapitre 12, qui reprend les recommandations, constitue en quelque sorte la feuille de route commune (services contrôlés, Comité et commission d'accompagnement).

II. — BESPREKING

A. Vragen van de leden

Een lid feliciteert het Comité I met het vernieuwende karakter van zijn voorstelling van het activiteitenverslag 2017. Naast de feitelijke gegevens heeft het Comité I immers blijk gegeven van openheid ten aanzien van de commissie en heeft het zijn toekomstvisie voorgesteld.

Wat de inhoud betreft, benadrukt de spreker de noodzaak om te blijven toezien op de follow-up van de aanbevelingen en op de bijwerking van de boordtabel op basis van de onderzoeken. Het is belangrijk dat het Comité I duidelijk aangeeft welke instanties bevoegd zijn voor de tenuitvoerlegging van de aanbevelingen.

In verband met het verslag over de BIM's vraagt het lid of er voor het Comité I een verbod bestaat om verslag uit te brengen over de PNR-gegevens. Als dat niet het geval is, waarom zou het dat dan niet doen?

Aangaande het meten van de activiteiten van de buitenlandse diensten in België vraagt het lid hoeveel landen betrokken zijn en of ze regelmatig dan wel incidenteel actief zijn.

Een andere spreker richt zich voornamelijk op het voorwoord en de aanbevelingen van het verslag.

Uit het activiteitenverslag 2017 blijkt een sterke toename van het aantal BIM's ingevolge de wet van 30 maart 2017 tot wijziging van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst en van artikel 259bis van het Strafwetboek (*Belgisch Staatsblad* van 28 april 2017). De spreker vraagt of het Comité I van oordeel is dat deze wet te ver is gegaan.

Naar aanleiding van een aanbeveling van het Comité I en van het COC heeft het koninklijk besluit van 23 april 2018 de bestaande FTF-databank uitgebreid tot de *homegrown terrorist fighters* en werd een tweede databank opgericht met betrekking tot de haatpredikers. Om een databank te mogen oprichten, moeten de bevoegde ministers echter eerst een voorafgaande verklaring verzenden aan het COC en aan het Comité I. Kennelijk was die verklaring half mei 2018 nog niet overgezonden, terwijl de beide databanken al operationeel zijn. Moet daaruit worden afgeleid dat die databanken, zoals ze thans functioneren, onwettig zijn?

Tot slot verwijst de spreker naar de passage in het rapport over de politieke dekking van de samenwerkingsovereenkomsten. In dat verband heeft het Comité

II. — DISCUSSION

A. Questions des membres

Un membre félicite le Comité R pour le caractère novateur de sa présentation du rapport d'activités 2017. En effet, en plus des données factuelles, le Comité R a fait preuve d'ouverture envers la commission et présenté sa vision pour l'avenir.

Quant au fond, l'intervenant met l'accent sur la nécessité de continuer à veiller au suivi des recommandations et à l'actualisation du tableau de bord en fonction des enquêtes. Il importe que le Comité R indique clairement quelles sont les instances responsables de l'exécution des recommandations.

En ce qui concerne le rapport sur les MRD, le membre demande s'il existe une interdiction pour le Comité R de faire rapport sur les données PNR. Si tel n'est pas le cas, pour quelles raisons ne le ferait-il pas?

En ce qui concerne la mesure des activités des services étrangers en Belgique, le membre demande combien de pays sont concernés et s'ils sont actifs de manière régulière ou occasionnelle.

Un autre intervenant s'est principalement focalisé sur la préface du rapport et sur les recommandations.

Le rapport annuel 2017 relève une forte augmentation du nombre de MRD à la suite de la loi de loi du 30 mars 2017 (MB 28 avril 2017) modifiant la loi du 30 novembre 1998 organique des services de renseignement et de sécurité et l'article 259bis du Code pénal. L'intervenant demande si le Comité R estime que cette loi a été trop loin.

A la suite d'une recommandation du Comité R et du COC, l'arrêté royal du 23 avril 2018 a étendu la banque de données FTF existante aux *homegrown terrorist fighters* et une seconde banque de données a été créée pour les prédicateurs de haine. Toutefois, la création d'une banque de données est conditionnée à la transmission d'une déclaration préalable des ministres compétents au COC et au Comité R. Il apparaît qu'à la mi-mai 2018, une telle déclaration n'avait pas encore été transmise alors que les deux banques de données sont déjà opérationnelles. Doit-on en déduire que ces banques de données, telles qu'elles fonctionnent actuellement, sont illégales?

Enfin, l'intervenant se réfère au passage du rapport relatif à la couverture politique des accords de coopération. A cet égard, le Comité R a, à plusieurs reprises,

I meermaals aanbevolen dat de bevoegde ministers voldoende zouden worden ingelicht om hun politieke verantwoordelijkheid voor het Parlement te kunnen opnemen. Is de herinnering van die aanbeveling een indicatie dat het Comité I weet heeft van concrete situaties die het doen twijfelen of de ministers hun politieke verantwoordelijkheid wel kunnen opnemen?

In het “Woord vooraf” van het activiteitenverslag benadrukt de heer Guy Rapaille, erevoorzitter van het Comité I, de werklast en de uitbreiding van de aan het Comité I toevertrouwde opdrachten; bij de berekening van de dotaties moet daarmee rekening worden gehouden. De spreker pleit voor een objectivering van de reële behoeften van de Comités P en I en voor de toekenning van voldoende middelen om die behoeften te kunnen invullen.

Een andere spreker dankt alle leden van het Comité I voor het activiteitenverslag en voor de prospectieve nota 2018-2020. Het verslag wijst erop dat het Comité I veel activiteiten heeft; het is belangrijk dat het Parlement aandacht heeft voor de personele middelen die vereist zijn om al die activiteiten te kunnen uitvoeren.

Vervolgens heeft het lid enkele specifieke vragen:

— het Comité I is van mening dat de wetgever zou moeten bepalen of en in welke gevallen kan worden afgeweken van andere vormen van beroepsgeheim dan dat van de advocaten, de artsen en de journalisten. Kan het Comité I zijn aanbeveling verduidelijken? Is zij gerechtvaardigd, aangezien artikel 16 van de wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, zoals gewijzigd bij de wet van 30 maart 2017, bepaalt dat private personen en organisaties de inlichtingendiensten informatie en persoonsgegevens kunnen (niet “moeten”) meedelen die volgens hen nuttig zijn voor de uitoefening van de opdrachten van die diensten en, omgekeerd, dat de inlichtingendiensten dergelijke informatie mogen inwinnen;

— punt III.1 bevat een tabel die aantoont dat het aantal door de ADIV ingezette bijzondere en gewone methoden laag blijft en een dalende trend vertoont, terwijl de stijging bij de VSSE blijft aanhouden. Om welke redenen ligt het aantal door de ADIV ingezette methoden zo laag? Is er sprake van overheveling van de ene dienst naar de andere?

— onder punt III.1.1.3 vermeldt het activiteitenverslag dat wat de uitzonderlijke methoden betreft, moet worden vastgesteld dat het aantal af luistermaatregelen is gedaald, terwijl voor het verzamelen van bankgegevens veel aanvragen zijn ingediend. De dienovereenkomstige

recommandé que les ministres compétents soient suffisamment informés pour être en mesure d’assumer leurs responsabilités politiques devant le parlement. Le rappel de cette recommandation indique-t-il que le Comité R connaît des situations concrètes qui lui font douter des capacités des ministres à assumer leurs responsabilités politiques?

Dans la préface du rapport d’activités, M. Guy Rapaille, président honoraire du Comité R, insiste sur la charge de travail et l’augmentation des missions confiées au Comité R dont il faut tenir compte dans le calcul des dotations. L’intervenant plaide pour une objectivation des besoins réels des Comités P et R et pour l’octroi des moyens suffisants pour y répondre.

Un autre intervenant remercie tous les membres du Comité R pour le rapport d’activités et pour la note prospective 2018-2020. Le rapport fait état de nombreuses activités du Comité R; il importe que le parlement soit attentif aux moyens humains qui sont nécessaires pour assumer toutes ces activités.

Le membre pose ensuite toute une série de questions ponctuelles:

— le Comité R estime qu’il serait indiqué que le législateur détermine plus explicitement si et dans quels cas il est permis d’écarter d’autres formes de secret professionnel que celui des avocats, médecins et journalistes. Le Comité R peut-il expliciter sa recommandation? Est-elle justifiée étant donné que l’article 16 de la loi sur les services de renseignement et de sécurité, tel que modifié par la loi du 30 mars 2017, dispose que les personnes et les organisations privées peuvent (et non doivent) communiquer aux services de renseignement des informations et des données à caractère personnel qu’elles jugeraient utiles à l’exercice des missions de ces services, et inversement, que les services de renseignement peuvent demander de telles données;

— au Chapitre III.1., un tableau montre que le nombre de méthodes particulières et ordinaires mises en œuvre par le SGRS demeure faible et affiche une courbe rentrante alors que l’augmentation se poursuit à la VSSE. Pour quelles raisons le nombre de méthodes utilisées par le SGRS est-il si faible? Y aurait-il un transfert d’un service à l’autre?

— au point III.1.1.3., le rapport d’activités mentionne qu’en ce qui concerne les méthodes exceptionnelles, force est de constater que le nombre de mesures d’écoute a chuté, tandis que les données bancaires ont fait l’objet de nombreuses demandes. Or, le tableau

tabel vermeldt echter slechts twee toelatingen voor het verzamelen van bankgegevens. Hoe zit dat precies?

— de tabel onder punt III.1.2.3 gaat in op de uitzonderlijke methoden, maar vermeldt verkeerdelijk dat het om de ADIV gaat; dit hoofdstuk handelt echter over de VSSE;

— onder punt V.2.2.1.3 (Contrôle door het COC en het Vast Comité I) geeft het verslag aan dat het OCAD de RIR 00 en 01 niet in de FTF-databanken opneemt omdat het om gevoelige informatie gaat. Een RIR 01 heeft immers betrekking op politionele informatie die alleen met de instemming van de opsteller mag worden gebruikt, terwijl RIR 00 politionele informatie bevat die in geen enkel geval mag worden gebruikt. Het Comité I is echter van mening dat elk informatierapport, behoudens classificatie of embargo, moet worden opgenomen in de gemeenschappelijke FTF-databank. Waarom neemt het Comité I, aangaande het al dan niet opnemen van de RIR in de FTF-databank, een standpunt in dat ingaat tegen dat van het OCAD? Gelet op de definitie van de RIR's lijkt het standpunt van het OCAD het juiste te zijn. Deze tegenspraak tussen het Comité I en het OCAD zaait verwarring. Kon die intussen worden verholpen?

— aangaande ten slotte punt X.2.1, met betrekking tot de werklust van het OCAD als gevolg van de stijging van het aantal moraliteitsonderzoeken, meldt de spreker dat het wetsontwerp houdende wijziging van de wet van 11 december 1998 betreffende de classificatie en de veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten en veiligheidsadviezen (DOC 54 2767/001 tot 003) op 18 januari 2018 door de Kamer werd aangenomen en dat het voorziet in een evaluatie van de maatregelen binnen de twee jaar. Ter gelegenheid van die evaluatie zal een stand van zaken kunnen worden opgemaakt aangaande de werklust van het OCAD.

Een ander lid dankt het Comité I voor het uitermate gedetailleerde verslag. De spreker betreurt evenwel dat het verslag geen strategische beoordeling van het takenpakket van het Comité I in de huidige internationale context bevat, noch een beoordeling van de evolutie van de inlichtingendiensten. Zo wordt in het verslag niet gerept van de coördinatie van de inlichtingendiensten (overeenkomstig een aanbeveling van de onderzoekscommissie "Terroristische aanslagen"), noch van de middelen die de diensten ter beschikking worden gesteld.

Het lid wil weten op welke gronden het Comité zich baseert om toezichtonderzoeken te starten naar de gevolgen van de Brexit op het vlak van inlichtingen,

correspondant ne mentionne que 2 autorisations de recueil de données bancaires. Qu'en est-il?

— le tableau figurant au point III.1.2.3. traite des méthodes exceptionnelles mais mentionne, à tort, qu'il s'agit du SGRS alors que ce chapitre traite de la VSSE.

— au point V.2.2.1.3. (Contrôle par le COC et le Comité permanent R), le rapport indique que l'OCAM ne reprend pas les RIR 00 et 01 dans les banques de données FTF en raison du fait qu'il s'agit d'informations sensibles. En effet, un RIR 01 concerne des informations policières qui ne peuvent être utilisées qu'avec l'accord du rédacteur et les RIR 00 contiennent des informations policières qui ne peuvent en aucun cas être utilisées. Or, le Comité R est d'avis qu'à défaut d'identification ou d'embargo, tout rapport d'information doit être repris dans la banque de données communes FTF. Pour quelle raison le Comité R adopte-t-il une position opposée à celle de l'OCAM en ce qui concerne l'incorporation ou non des RIR dans la banque de données FTF? Au regard de la définition des RIR, la position de l'OCAM semble justifiée. Cette antinomie entre le Comité R et l'OCAM est plutôt ambiguë. A-t-elle pu être levée dans l'intervalle?

— enfin, au point X.2.1. en ce qui concerne la charge de travail de l'OCAM à la suite de l'augmentation des contrôles de moralité, l'intervenant signale que le projet de loi portant modification de la loi du 11 décembre 1998 relative à la classification et aux habilitations de sécurité (DOC 54 2767/001 à 003) a été adopté à la Chambre le 18 janvier 2018 et prévoit une évaluation des mesures dans les deux ans. Cette évaluation permettra de faire le point sur la charge de travail de l'OCAM.

Un autre membre encore remercie le Comité R pour le rapport extrêmement fouillé. Il regrette toutefois que le rapport ne contienne pas d'appréciation stratégique de la mission du Comité R dans le contexte international actuel ni d'appréciation sur l'évolution des services de renseignement. Ainsi, le rapport ne dit rien sur la coordination des services de renseignement (recommandée par la commission d'enquête sur les attentats) ni sur les moyens mis à la disposition des services.

Il demande quels sont les arguments du Comité R pour ouvrir des enquêtes de contrôle sur les conséquences du Brexit en matière de renseignement et sur

alsook naar potentiële cyberaanvallen bij de verkiezingen van 2019.

In het verslag wordt aangegeven dat de ADIV zich meer richt op de dreiging van spionage, terwijl de VSSE zich veeleer met terrorisme bezighoudt. Het lid wil tot slot weten of die twee instanties die takenopdeling zijn overeengekomen, dan wel of dit louter een feitelijke situatie is.

Een ander lid is ingenomen met de strategische nota die het Comité I heeft ingediend.

De spreker merkt op dat het Comité I een toezichtonderzoek heeft gepland naar de inmenging van de buitenlandse inlichtingendiensten in de op stapel staande parlementsverkiezingen van 2019. Beschikt het Comité I over voldoende technische middelen om dat onderzoek te voeren? Hoe denkt het Comité I dat onderzoek aan te pakken?

Tevens overweegt het Comité I de impact van de *Brexit* op de inlichtingendiensten na te gaan. Er zijn echter tekenen dat de Britten de mening zijn toegedaan dat de *Brexit* niets zal veranderen op het vlak van de internationale samenwerking. Wat is daarvan aan?

B. Antwoorden van het Comité I

— *Brexit-onderzoek*

De heer Serge Lipszyc, voorzitter van het Comité I, antwoordt dat de rol van het Comité I erin bestaat het Parlement, en dus ook de burgers, te informeren. Het Comité moet niet alleen negatieve vaststellingen doen, maar moet ook kunnen communiceren wanneer alles goed gaat. Daarenboven moet het Comité I kunnen geruststellen wanneer het terrorisme de democratie in gevaar brengt. Het Comité I stelt vast dat de inlichtingendiensten onderling uitstekend samenwerken, ondanks de *Brexit*.

— *Onderzoek naar het risico op inmenging bij de verkiezingen van 2019*

Het Comité I zal onderzoeken welke middelen beide inlichtingendiensten inzetten om een mogelijke buitenlandse inmenging in de parlementsverkiezingen van 2019 op te sporen. Het zal ook onderzoeken of maatregelen moeten worden genomen en of het wetgevend arsenaal toereikend is om de democratie te beschermen.

Voor dat onderzoek zal het Comité I een in ICT gespecialiseerde enquêteur-auditor in dienst nemen.

les potentielles cyber-attaques lors des élections de 2019.

Enfin, il demande si le fait que le SGRS se focalise plus sur l'espionnage et la VSSE plutôt sur le terrorisme résulte d'une convention entre les deux services sur le partage des tâches ou s'il s'agit simplement d'une situation de fait.

Un autre intervenant se réjouit de la note stratégique déposée par le Comité R.

Il relève que le Comité R a planifié une enquête de contrôle sur l'ingérence des services de renseignements étrangers dans les futures élections législatives de 2019. Le Comité R dispose-t-il des moyens techniques suffisants pour effectuer cette enquête? De quelle manière compte-t-il s'y prendre?

Le Comité R envisage également d'examiner l'influence du *Brexit* sur les services de renseignement. Or, certains signaux laissent entendre que les Britanniques sont d'avis que le *Brexit* ne va rien changer en ce qui concerne la coopération internationale. Qu'en est-il?

B. Réponses du Comité R

— *Enquête Brexit*

M. Serge Lipszyc, président du Comité R, répond que le rôle du Comité R est d'informer le parlement et partant, les citoyens. Il ne doit pas seulement faire des dépistages négatifs mais savoir également communiquer lorsque tout va bien et rassurer lorsque le terrorisme met la démocratie en péril. Le Comité R constate que, nonobstant le *Brexit*, le partenariat entre services de renseignement est performant.

— *Enquête sur le risque d'ingérence lors des élections en 2019*

Le Comité R examinera quels sont les moyens mis en œuvre par les deux services de renseignement pour détecter une potentielle ingérence extérieure dans les élections législatives de 2019. Il examinera également si des mesures doivent être prises et si l'arsenal législatif est suffisant pour protéger la démocratie.

Pour les besoins de cette enquête, le Comité R engagera un enquêteur-auditeur spécialisé dans l'ICT.

Aangezien de leden van de begeleidingscommissie niet over een veiligheidsmachtiging beschikken, kan het Comité I bepaalde geheime inlichtingen niet aan de commissie meedelen. Het is echter duidelijk dat in België een bepaalde inmenging door buitenlandse diensten plaatsgrijpt.

— *PNR (Passenger Name Register)*

Het Comité I zal nagaan op welke wijze de diensten de talrijke door hen verzamelde informatiestromen aanwenden. Is hun werkmethode wettig of niet?

In 2019 zal het Comité I een voorstel voor een methodologie aan het Parlement voorleggen.

— *Wettelijkheid van de gegevensbanken*

De betrokken ministers willen de teksten aannemen die nodig zijn om de aanbevelingen van het Comité I te verwezenlijken. Het Comité I verwacht binnenkort de vereiste “voorafgaandelijke aangiften”. Het zal een juridische nota bezorgen aangaande de gevolgen van het gebrek aan een beslissing.

— *Wet aangaande de BIM's*

Wat de bijzondere maatregelen betreft, heeft het toezicht vanwege het Comité I in 2017 geen afwijkingen aan het licht gebracht.

Het is de bevoegdheid van de BIM-commissie en van het Comité I om na te gaan of de diensten geen misbruik maken van de bijzondere methoden en of de gebruikte methoden geen afbreuk doen aan de grondrechten. Het Comité I is van oordeel dat er meer wettelijke vereisten nodig zijn.

— *Toereikende informatieverstrekking aan de bevoegde ministers*

Het Comité heeft reeds meermaals benadrukt dat de inlichtingendiensten hun bevoegde minister dermate moeten informeren dat hij in staat is zijn politieke verantwoordelijkheid ten opzichte van het parlement op te nemen. Het Comité I zal hierop blijven toezien in concrete dossiers.

— *Beroepsgeheim*

Inzake de informatie die al dan niet onder het beroepsgeheim valt, is het nodig om de wetgeving te verduidelijken, zodat voor iedereen duidelijk is of het beroepsgeheim geldt in relatie tot een inlichtingendienst.

Étant donné que les membres de la commission d'accompagnement ne disposent pas d'une habilitation de sécurité, le Comité R ne peut pas communiquer à la commission certaines informations classifiées. Toutefois, il est clair qu'il existe en Belgique une certaine ingérence des services étrangers.

— *PNR (Passenger Name Register)*

Le Comité R examinera de quelle manière les services utilisent les nombreux flux d'informations qu'ils récoltent. Leur méthode de travail est-elle légale ou pas?

En 2019, le Comité R soumettra au Parlement une proposition de méthodologie.

— *Légalité des banques de données*

Les ministres concernés ont la volonté d'adopter les textes nécessaires à la concrétisation des recommandations du Comité R. Le Comité R attend sous peu les déclarations préalables requises. Il transmettra une note juridique relative aux conséquences de l'absence de décision.

— *Loi sur les MRD*

En ce qui concerne les mesures particulières, le contrôle du Comité R en 2017 n'a pas révélé d'anomalies.

Il appartient à la commission BIM et au Comité R de vérifier si les services n'abusent pas des méthodes particulières et si les méthodes utilisées ne portent pas atteinte aux libertés fondamentales. Le Comité R estime qu'il faut plus d'exigences légales.

— *Information suffisante des ministres compétents*

Le Comité R a déjà souligné à plusieurs reprises que les services de renseignement devraient informer leur ministre compétent de manière telle qu'il puisse prendre ses responsabilités politiques à l'égard du parlement. Le Comité R veillera à ce qu'il en soit ainsi dans des dossiers concrets.

— *Secret professionnel*

Il est nécessaire de clarifier la législation en ce qui concerne les informations couvertes ou non par le secret professionnel, afin qu'il soit clair pour tout un chacun si le secret professionnel s'applique à l'égard d'un service de renseignement.

— *Aantal BIM's voor de AIVD en de VSSE*

Hopelijk wordt de AIVD proactiever en gaat die meer methoden gebruiken. Dat zal afhangen van de persoonssterkte om dit te doen.

Het geringe aantal methoden komt door interne werkingsproblemen in de afdeling CI (*Counter Intelligence*) van de AIVD. In dat verband zal het Comité I in 2019 het vervolgonderzoek over deze afdeling voortzetten.

— *Verzamelen van bankgegevens*

Het Comité I zal nagaan of in de tabel over de bankgegevens een materiële fout is geslopen.

— *Fiches OCAD – RIR*

De huidige wet vereist dat alle en dus ook geclassificeerde en gevoelige gegevens in de fiches en in de databanken van het OCAD worden ingevoerd. Een koninklijk besluit bepaalt echter dat geclassificeerde gegevens niet mogen worden toegevoegd. Uit voorzorg voert het OCAD de RIR 00 (die de bronnen vermelden) ook niet toe aan de databanken waartoe een groot aantal mensen toegang hebben.

Het Comité I zal per brief een stand van zaken van de situatie bezorgen.

— *Strategische beoordeling van de doeltreffendheid van de diensten*

De Nationale Veiligheidsraad heeft zojuist een nieuw veiligheidsplan aangenomen dat voor de diensten een werkkader vormt.

In 2019 zal het Comité I het nieuwe regeringsbeleid ter zake onderzoeken en nagaan of de diensten werken zoals de regering dat wenst. Er moet aandacht worden besteed aan de begrotingsmiddelen en aan het personeel van de diensten. Er wordt hoe dan ook vastgesteld dat in plaats van elke dienst afzonderlijk verplicht te versterken, men er de voorkeur aan geeft om communiserende vaten tussen de diensten op te zetten.

— *Activiteiten van de buitenlandse diensten in België*

De cijfers wekken de indruk dat er veel activiteiten van de buitenlandse diensten zijn. De statistische gegevens die de diensten aanleveren, vertonen echter overlappingsen. Zo vermelden de diensten niet alleen hun activiteiten inzake toezicht op buitenlandse diensten in verband met een dreiging (spionage), maar ook de activiteiten zonder enig verband met een dreiging, zoals

— *Nombre de MRD pour le SGRS et la VSSE*

Il est à espérer que le SGRS devienne plus proactif et utilise plus de méthodes. Cela dépendra des effectifs dont il dispose pour ce faire.

Le faible nombre de méthodes provient de problèmes internes de fonctionnement de la section CI (*Counter Intelligence*) du SGRS. A cet égard, le Comité R poursuivra en 2019 l'enquête de suivi sur cette section.

— *Recueil des données bancaires*

Le Comité R vérifiera si une erreur matérielle s'est glissée dans le tableau concernant les données bancaires.

— *Fiches OCAM – RIR*

La loi actuelle impose que toutes les données et donc également les dossiers classifiés et sensibles, soient insérées dans les fiches et dans les banques de données de l'OCAM. Toutefois, un arrêté royal stipule qu'il ne faut pas inclure les données classifiées. Par prudence, l'OCAM n'insère pas non plus les RIR 00 (qui mentionnent les sources) dans les banques de données accessibles à un grand nombre de personnes.

Le Comité R fera parvenir un état des lieux de la situation par courrier.

— *Appréciation stratégique sur l'efficacité des services*

Le Conseil national de sécurité vient d'adopter un nouveau plan de sécurité qui constitue un cadre de travail pour les services.

En 2019, le Comité R examinera la nouvelle politique du gouvernement en la matière et verra si les services travaillent dans le sens voulu par le gouvernement. Il faudra être attentif aux moyens budgétaires et au personnel des services. Quoi qu'il en soit, on constate que plutôt que renforcer obligatoirement chaque service séparément, on préfère installer des vases communicants entre les services.

— *Activités des services étrangers en Belgique*

Les chiffres donnent l'impression qu'il y a beaucoup d'activités des services étrangers. Il y a en fait un double emploi dans les données statistiques fournies par les services. Ainsi, les services indiquent non seulement leurs activités de surveillance des services étrangers liées à une menace (espionnage) ainsi que les activités en dehors de toute menace, comme le prévoit la

bepaald door de wet van 29 januari 2016 tot wijziging van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst, aangaande het toezicht op de activiteiten van de buitenlandse inlichtingendiensten in België (*Belgisch Staatsblad* van 24 februari 2016).

— *Spionage en terrorisme*

Dat de ADIV zich op spionage toespitst en de VSSE op terrorisme, heeft te maken met de aard zelf van het werk van de beide diensten.

Het Comité I zal de leidinggevenden van de beide diensten bijeenroepen om overlappingen te voorkomen.

— *Internationale samenwerking*

Het Comité I wenst zijn betrekkingen met andere internationale controle-instanties uit te bouwen. Zo heeft het een overeenkomst ondertekend met Nederland, Zwitserland, Noorwegen en Denemarken. De Benelux denkt eveneens na over het uittekenen van een wettelijk raamwerk om de samenwerking met de buitenlandse zusterdiensten te bevorderen.

III. — BESLISSING VAN DE COMMISSIE

De commissie neemt akte van het activiteitenverslag 2017 van het Comité I en verleent haar goedkeuring aan de aanbevelingen van het Comité.

De rapporteur,

Peter BUYSROGGE

De voorzitter,

Siegfried BRACKE

loi du 29 janvier 2017 modifiant la loi organique du 30 novembre 1998 des services de renseignement et de sécurité, concernant le contrôle des activités des services de renseignement étrangers en Belgique (MB 24.02 2016).

— *Espionnage et terrorisme*

Le fait que le SGRS se focalise sur l'espionnage et la VSSE sur le terrorisme vient de la nature même du travail des deux services.

Le Comité R réunira les patrons des deux services afin d'éviter des doublons.

— *Coopération internationale*

Le Comité R souhaite développer ses relations avec d'autres organes de contrôle internationaux. Il a ainsi signé une convention avec les Pays-Bas, la Suisse, la Norvège et le Danemark. Le Benelux réfléchit également au développement d'un cadre légal afin de faciliter la collaboration avec les services homologues étrangers.

III. — DÉCISION DE LA COMMISSION

La commission prend acte du rapport d'activités 2017 du Comité R et souscrit à ses recommandations.

Le rapporteur,

Peter BUYSROGGE

Le président,

Siegfried BRACKE